

## Forargelsens kunst

Det sker gang på gang. Vi skal forarges. Massemedierne -ikke mindst aviser og tv-fortæller om foruroligende, dramatiske, gribende, groteske og til tider også usandsynlige eller uforståelige begivenheder, som får os til at reagere umiddelbart og følelsemæssigt. Der er intet dårligt ved evnen til at kunne reagere, chokeres, væmmes eller glædes. Problemet er snarere, at de historier, som vi får fortalt, undertiden virker bedre, hvis ikke hele sandheden, men kun dele af sandheden kommer med. Tingene er ligesom lidt lettere, hvis historien har en skurk og måske endda også en helt. Og så er der alle de historier, som ikke kan fortælles i massemedierne, og som derfor aldrig kommer frem, fordi historierne ikke påkalder sig de rigtige overskrifter.

Et eksempel på et område, som altid er leveringsdygtig i historier, som man umiddelbart kan forholde sig til, er sundhedsområdet. Det er også et område, som der i dette, tidligere og kommende numre vil blive bragt artikler om. Det er et område, som er fyldt med både økonomiske, etiske og moralske konflikter. Det kan man forvise sig om ved blandt andet at læse Olaf Gjerløw Aaslands artikel i dette nummer om medicinsk teknologi. Et tydeligt eksempel på konflikter er den tilsyneladende evige debat om besparelser på sundhedsområdet. En af de største poster på det offentlige budget er sundhedsvæsenet, hvorfor der en stærk fokusering på at begrænse denne

udgiftspost, samtidig med at man må konstatere, at det er også et område, som er vanskeligt at overskue og styre.

Besparelser i sundhedsvæsenet og ikke mindst på sygehusene skaber altid reaktioner, fordi der så at sige kommer lig på bordet. En besparelse på en hjerteafdeling eller måske »blot« en undladelse af at indføre ny teknologi eller behandlingsformer kan føre til, at der er nogen, som ikke vil kunne behandles, og som dermed vil dø tidligere, end de ellers ville have gjort. Der opstår en konflikt mellem ønsket om at begrænse eller fastholde udgiftsniveauet på sundhedsområdet og et ønske om med øgede ressourcer at hjælpe eller sågar redde flere. Det er en svær konflikt, fordi det altid er svært at begrunde, hvorfor man foretrækker ussel mammon frem for menneskeliv. Det kan derfor let opstå et forenklet billede, hvor lægerne er heltene – dem der vil redde liv, og politikerne skurkene, der ikke vil give lægerne de ressourcer, der kan frelse liv.

Problemet ved dette billede er ikke bare, at de områder, som ikke så nemt kan servere »lig«, i stedet risikerer at må bære besparelserne (hjerter contra grå stær). Problemet er snarere, at det alene bliver en diskussion om økonomi og ikke en egentlig diskussion af vores sundhedsvæsen. For, som det også vil fremgå af Aaslands artikel, er ikke al behandling nødvendigvis af det gode. Tilsvarende viser Lasse A. Warberg med sin artikel om helseretten i velfærdsstaten, at

der kan være et stort spring mellem de principper, som ligger bag reglerne på sundhedsområdet og den juridiske virkelighed.

Der er også en anden type historie – de »små« dramaer i sundhedsvæsenet. Et af de seneste eksempler var i Danmark en historie om nogle kvinder, som, da de opdagede, at de var gravide med tvillinger, ønskede det ene af fostrene fjernet. Det juridiske dilemma, som det blev skildret i medierne, var, at den enkelte læge sandsynligvis kunne nægte at fjerne det ene foster, men ikke at foretage en abort og dermed fjerne dem begge. Historien bragte straks reaktioner frem. Der var ikke meget forståelse i forhold til, at nogen kunne finde på at få fjernet det ene foster. Der var snarere forargelse over, at man tilsyneladende kunne sygeliggøre det forhold, at man skulle have tvillinger.

En forargelse, som på den ene side måske er forståelig, men på den anden side også trives bedst, når man ikke kender baggrunden for fravalget af det ene foster. Og hvis man glemmer, hvad man risikerer, hvis man griber ind og begrænser kvinders ret til at få foretaget en abort. Debatten glemmer, at alt ikke er sort/hvidt, og at man undertiden snarere står i et dilemma, hvor man må vælge mellem to onder. Det viser for eksempel Preben Meier Pedersen i sin artikel om ytringsfriheden og dens grænser, hvor spørgsmålet endnu engang er, skal man i menneskerettighedernes navn acceptere dem, som vil undergrave de selvsamme menneskerettigheder?

Sundhedsområdet er ikke alene et område, som kræver, at man skal tage stilling til vanskelige spørgsmål, men det er også et farligt område, hvor de involverede parter og pressen hurtigt kan skabe et pres på

beslutninger, som ikke alle er lige velovervejede. Det er på den ene side et område, som kræver velovervejet stillingtagen til dilemmaer, og hvor der ikke altid er nemme løsninger. Og på den anden side er det et område, hvor det næsten kan forekomme umuligt at træffe velovervejede beslutninger, fordi de hurtigt kan kuldsejle af forargelsens kraft.

Problemet med disse historier er, at de ikke alene primært lever af forargelse, men også at de forsvinder lige så hurtigt igen, når den umiddelbare anledning til deres opdukken forsvinder eller overskygges af endnu større eller blot nyere begivenheder. Inden man ser sig om er historierne forbi og afløst af andre, uden at man nåede andet end at røre lidt ved overfladen.

Forargelse eller indignation kan være godt. Vise at man endnu lever og har følelser i livet. Vise at man ikke blot tolererer undertrykkelse, ufornuft, og uretfærdighed. Og indignation har været en af de vigtige drivkræfter bag Retfærd. Det er dog vigtigt, at denne indignation ikke er for let. At den hviler på en tyngde. At den ikke har skåret væsentlige dele af virkeligheden fra. At alle facetter kommer med. At den ikke kun skyldes eller skaber magtesløshed, men også hviler på og skaber overblik og mulighed for indflydelse.

Retfærd bringer i dette nummer i lighed med andre numre en række artikler, kommentarer og anmeldelser, som søger at dykke ned under den overflade, som andre medier og herunder også andre juridiske tidsskrifter kun lader os ane. Artiklerne er blandt andet præget af omtanken og advarslen mod den overilede og uigennemtænkte handling. Specielt når den udmønter sig i lovgivning, som måske nok ved første øje-

kast kan se fornuftig ud, men som netop ved det næste øjekast viser sine svagheder. Et eksempel på dette er blandt andet Jesper Lau Hansens artikel om børsrettens behandling af journalister. Han beskriver, hvorledes man i forsøget på at begrænse mulighederne for kursmanipulation samtidig har grebet ind i en kritisk presses muligheder for beskrive de selvsamme kursmanipulationer.

Artiklerne undersøger endvidere områder og synsvinkler, som måske for let bliver overset. Johanna Niemi-Kiesiläinens artikel om et kvindeperspektiv på gældsanering er et eksempel herpå. Og de viser endelig som for eksempel Endre Stavang og Dag Østerberg debat om retsøkonomi, Aleksander

Peczeniks svar på Dennis Töllborgs anmeldelse (bragt i nr. 74), Håkan Stoor og Jørgen Dalberg-Larsens anmeldelser af to vigtige bøger på det socialretlige område som igen hænger uværgelig sammen med Lotta Westerhälls artikel om rettigheder som grundlag for social tryghed, at debatten ikke slutter, men at tidsskriftet stadig lever af og er åben for den fortsatte dialog.

Det at lade sig forarge er ingen kunst. Det kræver ikke andet end lethed. Det at lade sig forarge, men alligevel bevare omtanke og handle herefter det er en kunst. Det kræver til gengæld tyngde.

*Århusredaktøren*